

Brüssel, 18. oktoober 2022
(OR. en)

13236/22

Institutsioonidevahelised
dokumendid:
2021/0424(COD)
2021/0425(COD)

ENER 491
ENV 973
CLIMA 486
IND 388
RECH 525
COMPET 766
ECOFIN 969
CODEC 1433

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Direktiiv, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside ja maagaasi ning vesiniku siseturgude ühiseeskirju ning Määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud) – Poliitiline mõttevahetus

Pidades silmas transpordi, telekommunikatsiooni ja energeetika nõukogu 25. oktoobri 2022. aasta istungit (energeetika), edastatakse delegatsioonidele lisas aruteludokument, mis puudutab direktiivi, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside ja maagaasi ning vesiniku siseturgude ühiseeskirju, ning määrust taastuvallikatest toodetud gaaside ja maagaasi ning vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud).

Aruteludokument gaasi- ja vesinikuturgu käsitleva määruse ja direktiivi kohta

Komisjon esitas 15. detsembril 2021 direktiivi (mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside ja maagaasi ning vesiniku siseturgude ühiseeskirju) ning määruse (taastuvallikatest toodetud gaaside ja maagaasi ning vesiniku siseturu kohta) (edaspidi „gaasipakett“) ettepanekud, mis on osa uuest ELi raamistikust, mille eesmärk on vähendada gaasiturgude CO₂ heidet, edendada vesinikku ja vähendada metaaniheidet.

Prantsusmaa eesistumise ajal toimus ettepanekute ja mõjuhindangu tutvustamine, millele järgnes liikmesriikide esimene arvamuste vahetus. 2022. aasta juulis alustas eesistujariik Tšehhi Vabariik ettepanekute üle läbirääkimisi energeetika töörühmas. Nende arutelude esimestele tulemustele tuginedes esitas eesistujariik 9. septembril 2022 nii määruse kui ka direktiivi esimese muudetud versiooni, et võimaldada järgnevatel nädalatel energeetika töörühmas täiendavat põhjalikku arutelu.

Tuginedes seni tehtud edusammudele ja selleks, et määrata kindlaks edasise töö suund, pakub eesistujariik nüüd ministritele arutamiseks välja kolm aruteluteemat, millest igaüks sisaldab mitut võimalust.

1. Vesinikuturgude arendamise ajakava, mis keskendub vesinikuvõrgu haldurite vertikaalsele eraldamisele

Komisjoni ettepanekus nähakse ette paindlikum vesiniku õigusraamistik turu järk-järgulise kasvu etapis, kuid 1. jaanuariks 2031 peaks olema kohaldatavad üksikasjalikumad normid, mis hõlbustavad turgude integreerimist ja piiriülest kaubandust. Mõned liikmesriigid leidsid, et selle regulatiivse ülemineku jaoks kindlaksmääratud tähtaeg, nimelt aasta 2030, ei taga vesinikuturu arenguks ja piisavaks väljakujunemiseks piisavat paindlikkust ega aega. ELi tasandil ühtlustatud üleminekuperioodi lõppkuupäeva puudumisega kaasneb siiski oht, et regulatiivsete süsteemide vahelised piiriüleised erinevused võivad takistada tõhusa siseturu arengut.

Vesinikuvõrgu haldurite vertikaalse eraldamise kavandatud eeskirjadega (*direktiivi artikkel 62*) tehakse kättesaadavaks omandisuhete eraldamise mudel. On tehtud ettepanek sõltumatu süsteemihalduri mudeli kättesaadavuse kohta vesinikuvõrkudele, mis kuulusid gaasipaketi jõustumise ajal vertikaalselt integreeritud ettevõtjatele. Veelgi enam vaidlusi tekitab sõltumatu ülekandesüsteemi halduri eraldamise mudeli aegumine 2031. aastaks, kuna mõned liikmesriigid kardavad, et see võib takistada vesinikuvõrkude ja seega turgude arengut, sest sõltumatute ülekandesüsteemi haldurite eraldamise mudelit kasutavad gaasi põhivõrguettevõtjad ei ole motiveeritud investeerima oma taristu kasutusotstarbe muutmiseks.

Vesinikuturgudele 2030. aasta lõpuks kavandatud üleminekuperiood on esitatud läbivalt mitmes gaasipaketi artiklis. Määruses tehakse ettepanek, et vesinikuvõrkudele liikmesriikide vahelistes ühenduspunktides ei kehtestataks alates 1. jaanuarist 2031 juurdepääsu tariife (*määruse artikkel 6*). Selle asemel tuleks luua hüvitusmehhanism asjaomaste vesinikuvõrgu haldurite vahelise piiriülese taristu rahastamiseks (*direktiivi artikkel 53*). Liikmesriigid tagavad kavandatud direktiivi kohaselt 2030. aasta lõpuks kolmandate isikute reguleeritud juurdepääsu vesinikuvõrkudele (*direktiivi artikkel 31*) ning vesinikuvõrgu haldurid võivad saada kasu olemasolevate vesinikuvõrkude ja geograafiliselt piiratud võrkude suhtes tehtavatest eranditest (*direktiivi artiklid 47 ja 48*).

Ministritel palutakse sellega seoses arutada järgmisi võimalusi:

- a) *Rakendada 2031. aasta regulatiivse ülemineku kuupäeva jaoks liidu tasandil läbivaatamismehhanismi, mille puhul komisjon vaatab eelnevalt kindlaks määratud kriteeriumide (nt turu toimimine, konkurents, piiriülese kaubanduse eeskirjade erinevuse mõju) alusel läbi turutingimused [2028. aastal] ja võtab vajaduse korral vastu otsuse lükata üleminek liidu tasandil edasi.*
- b) *Lükata vesinikuturu ülesehituse elementide ülemineketapp edasi aastani [X].*
- c) *Säilitada sõltumatute ülekandesüsteemi haldurite eraldamise mudel pärast 2030. aastat selliste olemasolevate gaasi põhivõrguettevõtjate jaoks, kes seda kasutavad.*

2. Tariifisoodustused taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaasidele maagaasisüsteemis ning piiriülesed tariifid vesinikuvõrkudes

I. Piiriülesed tariifid spetsiaalsetes vesinikuvõrkudes

Komisjon tegi ettepaneku luua alates 1. jaanuarist 2031 uus vesinikuturg ilma piiriüleste tariifideta (*määruse artikkel 6*). Nagu juba elektriturgude puhul, looks see vesiniku tootmiseks võrdsed tingimused ja väldiks tariifide nn kuhjumist, mis on oluline, et vältida lõpptarbijate kulude suurenemist. Piiriüleste nulltariifide süsteemi ja asjakohaste kulude jagamise mehhanismide rakendamine võib vesinikutaristu kasutuselevõtu varases etapis olla teostatavam kui väljakujunenud turul, kus taristusse on tehtud märkimisväärsed investeeringuid. Selleks et tagada (piiriülese) vesinikutaristu arendamine piiriüleste tariifide puudumisel, tehakse ettepanek vesinikuvõrgu haldurite vahelise rahalise hüvitamise mehhanismi kohta (*direktiivi artikkel 53*). Mõned liikmesriigid eelistavad kehtiva tariifikorra säilitamist ka vesiniku puhul, samas kui teised sooviksid vesinikuvõrkude suhtes piiriüleste nulltariifide rakendamist edasi lükata.

Seetõttu palutakse ministritel arutada järgmisi võimalusi:

- a) Rakendada seoses 2031. aastaga liidu tasandil läbivaatamismehhanismi, mille puhul komisjon vaatab eelnevalt kindlaks määratud kriteeriumide (nt turu toimimine, konkurents, piiriülese kaubanduse eeskirjade erinevuse mõju) alusel läbi turutingimused [2028. aastal] ja võtab vajaduse korral vastu otsuse, millega lükatakse edasi vesinikuvõrkude piiriüleste nulltariifide kohustus.*
- b) Lükata vesinikuvõrkude piiriüleste nulltariifide kohustus edasi aastani [X].*
- c) Asendada alates 1. jaanuarist 2031 piiriüleste nulltariifide kohustus riikide reguleerivate asutuste ühisotsusega piiriüleste tariifide kohta ja erimeelsuste korral lõpliku Energeetikasektori Reguleerivate Asutuste Koostööameti (ACER) otsusega.*

II. Tariifisoodustused taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaasidele maagaasisüsteemis

Komisjoni ettepanek sisaldab mitmesuguseid tariifisoodustusi, mille peamine eesmärk on soodustada taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside kasutuselevõttu ja piiriülest kaubandust (*määruse artikkel 16¹*). Mõned liikmesriigid väitsid, et taastuvallikatest toodetud gaasid tuleks seada esikohale. Teised väljendasid muret selle pärast, et tariifisoodustused ei ole sobiv vahend suurendamiseks nende gaaside kasutuselevõttu ning samuti reguleeritud gaasi põhivõrguettevõtjate tulude vähenemise ja seega fossiilkütuste lõpptarbija hinna võimaliku tõusu pärast.

Ministritel palutakse sellega seoses arutada järgmisi võimalusi:

- a) *Eristada taastuvallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside soodustusi, st näha taastuvallikatest toodetud gaasidele ja vähese CO₂ heitega gaasidele ette erineval tasemel soodustus.*
- b) *Mitte rakendada tariifisoodustusi kõigis ühenduspunktides, sealhulgas kolmandate riikide sisse- ja väljavoolupunktides, ning samal ajal peaksid liikmesriigid kohaldama soodustusi taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂-heitega gaasi tootmisrajatiste sissevoolupunktides ning hoidlatesse sisse- ja väljavoolupunktides.*
- c) *Mitte rakendada taastuvallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside suhtes kohustuslikke soodustusi, st taastuvallikatest toodetud ja vähese CO₂heitega gaaside transpordi eest tuleb tasuda täistariifi.*

¹ Määruse artikli 16 kohaselt kohaldatakse taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside tootmisrajatiste sissevoolupunktides tariifidele 75 % soodustust ning 75 % soodustust ülekandetariifidele maagaasisüsteemi hoidlate sisse- ja väljavoolupunktides. Taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaasidele maagaasisüsteemis tuleb kõigis ühenduspunktides rakendada 100 %-list tariifisoodustust.

3. Segamine

Määrusega kohustatakse põhivõrguettevõtjaid aktsepteerima segatud vesinikku kuni 5 % ulatuses ELi liikmesriikide vahelistes ühenduspunktides alates 1. oktoobrist 2025 (*määruse artikkel 20*). Kui segamistavade erinevused toovad kaasa piiriülese vooluhulga piirangud, kohaldatakse gaasi kvaliteedi piiriülest koordineerimist (*määruse artikkel 19*). Mõned liikmesriigid ei soovi vesiniku segamist oma riigisisestesse maagaasivõrkudesse ning eelistaksid puhta vesiniku transportimist ja kasutamist. Teised eelistaksid rakendamise kuupäeva edasi lükata ja vähendada segatud vesiniku maksimaalset sisaldust, et vältida suuri kulusid ja piirata võimalikke riske.

Seega palutakse ministritel arutada järgmisi võimalusi:

- a) *Muuta segatud vesiniku maksimaalset sisaldust ühenduspunktides [X] %-le.*
- b) *Lükata segatud vesiniku maksimaalse sisalduse rakendamine ühenduspunktides edasi 1. oktoobrini [X].*
- c) *Jätta segatud vesiniku ühtlustatud maksimaalne sisaldus kehtestamata, st jätta kõrvutiasuvatele liikmesriikidele ja põhivõrguettevõtjatele võimalus leppida kahepoolset kokku segatud vesiniku maksimaalses sisalduses ühenduspunktides.*